

Botten zoeken in de Eusebiuskerk

NEDERLAND

In een kuil in de kerkzaal is archeoloog Gavin Williams met schep, borstel en graafmachine in de weer.

Reinier Zoutendijk

Archeologen zoeken in de Arnhemse Eusebiuskerk naar menselijke resten. Onder de betonnen vloer zouden eeuwenoude graven liggen.

ARNHEM

Tijdens de Tweede Wereldoorlog raakte de vijftiende-eeuwse Eusebiuskerk bij de Slag om Arnhem zwaar beschadigd. De kerktoeren viel op het schip van de kerk. Bij het herstel werd er beton gestort op de vloer, zonder dat de bouwvakkers wisten wat daar eigenlijk onder lag. Archeologen zoeken de komende dagen naar menselijke resten onder de betonnen vloer. Voor de 75-jarige herdenking van de Slag om Arnhem wordt de kerk nu gerestaureerd.

Ook wordt de kelder uitgebreid, vertelt directeur Petra van Stijn van de stichting die de kerk beheert. 'In de kelder komen toiletten en slaan we stoelen op. Maar om te weten of we het ondergrondse deel kunnen uitbreiden, moeten we eerst onderzoeken of er nog menselijke resten onder de vloer liggen.'

Van Stijn laat de laatste plattegrond met graven zien, uit het jaar 1757. Maar in de eeuwen daarna kunnen er nog graven op de eerdere stenen geplaatst zijn, legt ze uit. Na de reparaties in de jaren vijftig is niet gedocumenteerd wat waar lag en of er graven zijn verplaatst. 'Het is dus een grote verrassing wat we zullen aantreffen.'

graafmachine

In een kuil in de kerkzaal is archeoloog Gavin Williams met schep, borstel en graafmachine in de weer. Tegen de muren weerkaatsen de graafgeluiden en het licht dat door de hoge ramen valt, doet de stofwolken oplichten. 'Ik ben al 22 jaar archeoloog, maar ik heb nog nooit opgravingen gedaan op zo'n mooie plek', vindt hij. 'We schaven met de graafmachine steeds een paar centimeter grond weg, en als we dan grafresten aantreffen graven we die voorzichtig uit en borstelen we ze af.'

De opgravingen begonnen in mineur voor Williams en zijn collega's. 'Het eerste wat we tegenkwamen was een betonnen sleuf voor kabels en verwarming. Die is pas na de Tweede Wereldoorlog aangelegd. Iedereen had veel hoop en dan vind je zo'n stomme kelder.'

Een halfuur later sloeg de stemming om toen de archeologen op de eerste grafsteen stuitten. 'Ook al zit je lang in het vak, het blijft fantastisch als je zoiets aantreft.' Woensdagmorgen haalde Williams voor het eerst menselijke resten naar boven. 'We hebben botten gevonden en hier steekt een schedel half boven de grond uit. Dit hebben we net gevonden.'

van west naar oost

Williams legt uit dat je aan de richting van het graf kunt inschatten of het verplaatst is. 'Het is een christelijk gebruik om graven van west naar oost neer te leggen. Je ligt dan met je hoofd naar de zonsopgang, symbool voor Jezus. Je voeten liggen bij zonsondergang, het einde van het leven. Als een skelet nog netjes in die richting ligt dan is het waarschijnlijk niet verplaatst. Maar we hebben ook botten aangetroffen die wel door elkaar liggen. Dan zijn bij het herstel na de oorlog de resten verplaatst en is de grafsteen weer op de botten gelegd.'

Williams onderzoekt niet zelf hoe oud de opgegraven skeletten zijn. 'We maken foto's van de versieringen op de grafstenen. Historici kunnen op basis daarvan zeggen hoe oud de graven precies zijn.' Er zijn grafstenen uit de zeventiende en negentiende eeuw gevonden. Wel weet Williams zeker dat de mensen die in de kerkzaal begraven zijn, een dikke beurs hadden. 'Alleen de rijke bobo's konden binnen een graf betalen. Een plekje in de zaal en een grafsteen kostten een fortuin. Anders lag je gewoon buiten op het kerkhof.'

Bron: [Nederlands Dagblad](#), 8 november 2017